

04/2019

ReOS

Recht der Osteuropäischen Staaten

04/19

ReOS

Recht der Osteuropäischen Staaten

Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS)

Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS) –
scientific journal of legal sciences founded
by University of Göttingen (Germany)
with the purpose of knowledge sharing between
Western and Eastern Europe.

Publisher:

Doctor of Juridical Sciences, Professor Thomas Mann, Institute of Public Law,
Administrative Law Department, University of Göttingen.

Editorial board:

Dr. jur. **Bernhard Schloer** – Übersetzung der Zusammenfassung München
Bastian Lorenz – Layout, Bearbeitung & Druck

Partners

Netzwerk Ost-West

Rechtsdialog.org

www.uni-goettingen.de/reos

04/2019

ISSN 2199-6245

ReOS 04 / 2019

Inhaltsverzeichnis

Estoppel in civil judicial proceedings of Ukraine <i>Andronov Ihor, Andronova Viktoriia</i>	5
The procedure of ratification of international treaties as a component of the mechanism of creation of criminal legislation of Ukraine <i>Babanina Viktoria</i>	10
Legal protection of land of agricultural purpose in Ukraine <i>Baboi Anna</i>	15
The legal status of the consumer as a participant of civil legal relations <i>Banasevych Iryna</i>	20
Criminal and legal protection of intellectual property rights in Ukraine: conceptual background and identification of the concept <i>Bolotina Anna</i>	25
Nietzsche, perspectivism, feminism and human rights: hidden connection <i>Bocharov Dmytro</i>	29
Content and concept of management relationships in the security sector system Ukraine <i>Goncharenko Ganna</i>	34
The quality of the law as a determining component of the rule of law <i>Guyvan Petro</i>	39
Limits of judicial discretion in sentencing <i>Davydovych Iryna</i>	44
Administrative services in Ukraine: concepts and signs <i>Zaichko Konstantyn</i>	49
Staffing of the judiciary in Ukraine and Europe: a comparative legal aspect <i>Inozemtseva Kateryna</i>	54
Constitutional complaint in the system of the national mechanism of protection of the rights of participants in criminal proceedings in Ukraine <i>Ivanov Mykhailo</i>	58
Legal tradition and legal culture: the relation of concepts <i>Koba Mariia</i>	63
Information and analytical activity of public entities administration in the field of road safety in Ukraine <i>Koller Yurii</i>	67
Normative-project activity: questions of theory and practice <i>Kornienko Victoria</i>	71
Legal support of counteraction of war propaganda in Ukraine <i>Koruts Uliana</i>	76
Organizational and legal aspects of agreement on the establishment of a joint investigation team <i>Krasnoborova Myroslava</i>	80
Land use mediation vs. litigation process involving land issues: what should prevail in modern world? <i>Kucherova Mariia</i>	84

Territorial scope of the European Union legislation on the protection of personal data: from Lindqvist to Google LLC through Google Spain cases <i>Luzan Tetiana</i>	88
The spheres of the law language usage <i>Liashuk Andriy</i>	93
Implementation of the key principles and provisions, outlined in the ECHR judgments, in law-making process: practices in Ukraine and EU member states <i>Mytnyk Olena</i>	98
Madrid Convention 1980: the importance for the legal regulation of the European transfrontier cooperation <i>Mirzoiev Rufat</i>	103
Criminal responsibility for military power inactivity: international aspects and foreign experience <i>Nadoiev Arthur, Pavlenko Tetiana</i>	108
Guarantees of the right to freedom of creativity in Ukraine <i>Opolskaya Natalia</i>	113
Forensic and expert activity: content and specific features <i>Ostropilets Andrii</i>	118
Problems of special criminological and individual prevention of violent crime of military personnel <i>Pashchenko Yevhen</i>	123
“Waiver of an obligation”, “waiver of a contract” and “abrogation of a contract” as causes for termination of subjective civil rights <i>Pohrebniak Volodymyr</i>	128
Some issues of improving the system of public administration subjects in the field of protecting environment in Ukraine <i>Polubatko Viktoriia</i>	132
The essence of interpretation in legal hermeneutics <i>Remizova Olesia</i>	137
Acts of social dialogue as European Union’s labour law sources <i>Rym Olena</i>	140
Legal regulation of relations in cyberspace <i>Roller Viktoriia</i>	145
Current trends in the development of employment relationships in the context of digital transformation of society <i>Sereda Olena</i>	150
Conclusion, amendment and termination of the license agreement under the civil law of Ukraine <i>Smorodyna Alla</i>	155
The formation of a new consumer rights paradigm (to the formation of “consumer law”) <i>Stankova Irina</i>	160
Topical issues of legal support of cybersecurity of Ukraine <i>Tarasyuk Anatolii</i>	164
Political impartiality as a principle of diplomatic service of Ukraine: legislative regulation and approaches to understanding <i>Fedchyshyn Serhii</i>	168
On the issue of the determination of the genetic and special objects of crime provided in art. 360 of the Criminal Code of Ukraine <i>Yurikov Oleksandr</i>	173
Main features of formation and development of rights to freedom of movement and free choice of residence on the lands of modern Ukraine <i>Yablunovskaya Kateryna</i>	178

Guarantees of the right to freedom of creativity in Ukraine**Opolskaya Natalia**

*Candidate of Law, Associate Professor,
Head of the Law Department
of Vinnytsia National Agrarian University, Ukraine*

The article analyzes the guarantees of the right to freedom of creativity. It is determined that it is a system of socio-economic, political, cultural, legal means and conditions that provide protection, realization and protection in case of violation or not recognition of the right to freedom of creativity and promote its content and scope. It is proved that the system of guarantees of the right to creative freedom is represented by general and special legal guarantees. General guarantees are determined by the level of development of the main spheres of public life, in particular, political, socio-economic, cultural. These guarantees are divided according to the features of the field of social relations, which is the basis of their functioning on socio-economic, political and cultural. Only a strong, economically powerful state with a developed civil society can ensure the full implementation of the universal guarantees of the right to freedom of creativity. The socio-economic, political, and cultural guarantees of the right to freedom of creativity are analyzed.

It is proved that the general guarantees of the right to freedom of creativity have a decisive influence on its realization, because in the absence of the proper level of socio-economic development, culture, justice, political will, the most perfect mechanism of ensuring the right to freedom of creativity will not be effective. The specific (legal) guarantees of the right to freedom of creativity are characterized. It is determined that they are represented by legal and institutional means of ensuring the right to freedom of creativity. The legal guarantees of the right to freedom of creativity, which are expressed in the norms-principles and norms that establish legal responsibility, as well as the rules that establish the system of legal obligations in the sphere of creative activity, are investigated. The institutional guarantees of the right to freedom of creativity, which include the system of state bodies, local self-government, public organizations and political parties, as well as the persons themselves, whose activity is aimed at realizing the freedom of creativity, are analyzed. In order to improve the legal guarantee of the freedom of creativity, it is proposed at the constitutional level to consolidate the obligation of the state to promote the development of creative activity.

Гарантії права на свободу творчості в Україні**Опольська Наталя Михайлівна**

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри права
Вінницького національного аграрного університету, Україна*

Вступ

Ефективність механізму забезпечення прав, свобод, охоронюваних законом інтересів людини визначається дієвістю їх гарантування, системою умов і засобів, які дають змогу в повному обсязі реалізувати всю множину прав і свобод. У частині 2 статті 22 Конституції України передбачено: «Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані». Це норма прямої дії, яка передбачає існування досконалої системи гарантій прав і свобод людини. Вони є найважливішим чинником для можливості здійснення, охорони та захисту прав людини. У рамках механізму забезпечення, призначення гарантій полягає у створенні найсприятливіших умов для безперешкодної реалізації прав і свобод людини.

Метою статті є визначення системи гарантій права на свободу творчості в Україні.

Виклад основного матеріалу

Здійснюючи науковий аналіз гарантій як самостійного соціально-правового явища, варто зазначити, що вони є рухомим, динамічним елементом механізму забезпечення права на свободу творчості. Механізм забезпечення права на свободу творчості є необхідною умовою функціонування й ефективної реалізації гарантій. Зазначені поняття є взаємопов'язаними та взаємодіючими.

Здебільшого це пояснюється тим, що справжньою суспільною цінністю права і свободи людини стають лише за умови, якщо вони повноцінно та безперешкодно втілюються в реальних суспільних відносинах¹. Отже, гарантії є позитивними факторами правової дійсності, забезпечувальними умовами,

¹ Проблеми реалізації прав і свобод людини та громадянина в Україні : монографія / ред. Н.М. Оніщенко, О.В. Зайчук. Київ : Юрид. думка, 2007. С. 70.

які формують упевненість у тому, що проголошення права кореспондується з можливістю їх здійснення.

Більшість науковців, зокрема О.В. Зайчук, А.П. Заєць, Н.М. Оніщенко, С.В. Бобровник, Л.Д. Воєводін, С.Л. Лисенков, В.І. Абрамов та інші, наводять визначення гарантій як системи узгоджених факторів (умов, засобів), що забезпечують фактичну реалізацію й усебічну охорону прав і свобод людини².

Отже, гарантії права на свободу творчості – це система соціально-економічних, політичних, культурних, юридичних засобів та умов, що забезпечують охорону, реалізацію та захист у разі порушення чи невизнання права на свободу творчості й сприяють розширенню його змісту й обсягу.

До набору «інструментів» гарантування права на свободу творчості належать умови й засоби його забезпечення. Умови гарантування – це створення соціально сприятливого середовища, зокрема це конституційний лад, правова держава, демократичний режим, високий рівень правової свідомості та правової культури суспільства, сталий соціально-економічний розвиток. Соціально-сприятливе середовище для реалізації права на свободу творчості формується через різноманітні політичні, економічні, ідеологічні, духовні та юридичні соціальні зв'язки, які є передумовами для появи засобів гарантування. Засоби гарантування – це інструменти й технології, що створюються суспільством і державою для усунення перешкод у реалізації права на свободу творчості й використовуються з метою цілеспрямованого впливу на середовище та поведінку людей або з метою розширення змісту й обсягу цього права.

Науковці використовують різноманітні критерії класифікації гарантій. Наприклад, В.Ф. Погорілко виділяє дві категорії гарантій: загальні та спеціальні³. Таку саму класифікацію наводять О.В. Зайчук, А.П. Заєць, Н.М. Оніщенко, С.В. Бобровник⁴.

Отже, система гарантій права на свободу творчості репрезентована загальними та спеціально-юридичними гарантіями. Загальні гарантії визначаються рівнем розвитку основних сфер суспільного життя, зокрема політичної, соціально-економічної, культурної. Ці гарантії поділяють за ознаками тієї галузі суспільних відносин, яка є основою їх функціонування, на соціально-економічні, політичні, культурні. Повноту реалізації загальних гарантій права на свободу творчості може забезпечити лише сильна, економічно потужна держава з розвиненим громадянським суспільством.

Загальні гарантії права на свободу творчості мають визначальний вплив на його реалізацію, адже за відсутності належного рівня соціально-економічного розвитку, культури, правосвідомості, політичної волі найдосконаліший механізм забезпечення права на свободу творчості буде не дієвим.

Соціально-економічні гарантії забезпечення права на свободу творчості – це створення сприятливих умов соціально-економічного розвитку та рівних можливостей для реалізації творчого потенціалу кожної людини. Умовами соціально-економічного гарантування є належний рівень соціально-економічного розвитку країни, вільне переміщення об'єктів інтелектуальної власності й результатів інтелектуальної діяльності, рівність усіх форм власності, свобода економічної діяльності, захист інтелектуальної власності. До інструментів соціально-економічного гарантування права на свободу творчості можна зарахувати соціальні стандарти, споживчі бюджети, інші порогові соціальні обмежувачі, які створюють сприятливі соціально-економічні умови для розвитку творчого потенціалу та реалізації творчих здібностей людини.

Соціально-економічні гарантії мають вагоме значення в забезпеченні права на свободу творчості, адже за їх декларативності воля (бажання) людини до реалізації творчих здібностей може бути відсутньою. Це підтверджується ієрархічною системою потреб людини, наведеною в піраміді Маслоу, в основі якої лежать фізіологічні потреби, що забезпечуються саме соціально-економічними гарантіями. А потреба в самореалізації, що є визначальною для реалізації права на свободу творчості, за ієрархією потреб знаходиться на найвищому рівні піраміди.

Політичні гарантії забезпечення права на свободу – це створення умов ідеологічного плюралізму, формування громадянського суспільства, верховенства права, свобода діяльності творчих спілок, громадських об'єднань, відсутність цензури. Реальне функціонування політичних гарантій свободи творчості насамперед залежить від демократичності чинного в певний період історичного розвитку політичного режиму. Яскравим прикладом декларативності політичних гарантій свободи творчості є період радянської пропаганди комуністичної ідеології, монопольної влади КПРС в СРСР, коли результат творчості чи творча діяльність мали право на існування лише за умови відповідності чинній ідеології та критиці «загниваючого капіталізму».

Культурні гарантії забезпечення права на свободу творчості включають наявну в Україні систему культурних та ідеологічних цінностей, загальний рівень суспільної свідомості, рівень усвідомлення природи й призначення права на свободу творчості, рівень громадської активності, освіченості.

Умовами цих гарантій є захист державою результатів творчої діяльності, заборона розпалювання

² Теорія держави і права. Академічний курс : підручник / О.В. Зайчук, А.П. Заєць, В.С. Журавський та ін. ; М-во освіти і науки України. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 106.

³ Конституційне право України : підручник для студентів юрид. спец. вищ. закладів освіти / ред. В.Ф. Погорілко. Київ : Наук. думка, 1999. С. 221.

⁴ Проблеми реалізації прав і свобод людини та громадянина в Україні / ред. Н.М. Оніщенко, О.В. Зайчук. Київ, 2007. С. 65.

соціальної, расової, національної та релігійної ворожнечі; свобода всіх видів творчості й охорона інтелектуальної власності. Засобами гарантування є свобода участі в культурному житті, доступ до культурних цінностей, культурної та історичної спадщини. Безсумнівно, культурні гарантії мають першочергове значення в реалізації права на свободу творчості, адже вони створюють можливості для заняття творчою діяльністю, свободу вибору її видів.

Серед чинників, які впливають на ефективність забезпечення права людини на свободу творчості, ключове місце посідають спеціальні (правові) гарантії, що поділяють на національні й міжнародні гарантії. Спеціальні гарантії представлені нормативно-правовими та інституційними засобами забезпечення права на свободу творчості.

У юридичній літературі визначено, що елементами нормативно-правових гарантій прав і свобод є норми-принципи, у тому числі й процесуальні норми, норми, що визначають юридичну відповідальність, і норми, що містять юридичні обов'язки⁵.

Нормативно-правові гарантії права на свободу творчості представлені в нормах-принципах і нормах, які встановлюють юридичну відповідальність, а також нормах, що закріплюють систему юридичних обов'язків у сфері творчої діяльності.

Нормативно-правові гарантії права на свободу творчості представлені в нормах-принципах: статті 3 Конституції України, яка вказує на те, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Право на свободу творчості гарантується конституційними нормами, серед яких – принцип рівності, невідчужуваності й непопущності прав, принцип невичерпності й гарантованості прав, принцип недопущення звуження змісту й обсягу чинних прав і свобод, принцип вільного розвитку своєї особистості, рівності прав жінок і чоловіків, принцип рівності всіх громадян у своїх правах і рівності перед законом тощо. До процесуальних норм належать право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб; право на звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за захистом своїх прав; право на звернення до міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна, за захистом своїх прав і свобод після використання всіх національних засобів правового захисту; право захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань; право на правову допомогу; право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування мате-

ріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб під час здійснення ними своїх повноважень тощо⁶.

До конституційних гарантій прав і свобод людини та громадянина належать також спеціальні права, призначені для найбільш ефективної реалізації інших прав людини та громадянина. До таких конституційних гарантій культурних прав науковці загалом зараховують свободу думки і слова, вільне вираження своїх поглядів і переконань, свободу світогляду й віросповідання, які гарантовані статтями 34 і 35 Конституції України⁷.

Нормативно-правові гарантії права на свободу творчості представлені в юридичних обов'язках.

Головним обов'язком держави в рамках забезпечення свободи творчості є обов'язок утвердження й забезпечення прав і свобод людини, що передбачено в статті 3 Конституції України. У статті 54 Конституції України передбачено обов'язок держави сприяти розвитку науки, установленню наукових зв'язків України зі світовим товариством. Недоліком статті 54 Конституції в частині гарантування права на свободу творчості є те, що вона не містить чіткої вказівки на сприяння розвитку творчої діяльності загалом, а вказує лише на стимулювання одного з її видів – наукової діяльності. Натомість частина 1 статті 16 Конституції Грецької Республіки, наприклад, передбачає: «Мистецтво й наука дослідження та викладання вільні; їх розвиток і поширення є обов'язком держави. Академічні свободи та свобода викладання не звільняють від обов'язку підпорядкування Конституції»⁸. Обов'язок держави сприяти розвитку творчої діяльності передбачено в статті 7 Законі України «Про культуру».

На наш погляд, нормативно-правові гарантії права на свободу творчості, представлені в обов'язку держави сприяти розвитку творчої діяльності, мають бути закріплені на конституційному рівні, статтю 54 Конституції України має бути доповнено таким формулюванням: «Держава сприяє розвитку творчої діяльності митців і творчих спілок, фінансуючи відповідні державні програми підтримки та розвитку творчої діяльності».

Серед загальних обов'язків людини, які сприяють реалізації права на свободу творчості, варто відзначити обов'язок неухильного додержання Конституції України й законів, обов'язок не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей, не завдавати шкоди природі, культурній та історичній

⁵ Основи конституційного права України : підручник / за ред. В.В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 1997. С. 143.

⁶ Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. С. 141.

⁷ Шемшученко Ю. Свобода наукової творчості як конституційне право людини і громадянина. Вісник Національної академії наук України. 2008. № 3. С. 36–43.

⁸ Греція. Конституція (2008). Конституція Греції: современное законодательство с учетом поправок Парламента Греции от 27 мая 2008 г. / пер. с греч. яз. К.В. Гусарова. Харьков : Право, 2014. 111 с.

спадщині. Спеціальні обов'язки фізичних і юридичних осіб у сфері творчої діяльності передбачено статтею 11 Закону України «Про культуру»: дотримуватися вимог законодавства щодо провадження діяльності у сфері культури; дбати про збереження народних традицій і примноження національного культурного надбання, сприяти охороні культурної спадщини; поважати культуру, мову, традиції, звичаї та обряди Українського народу; піклуватися про естетичне виховання й культурний розвиток дітей, прилучення їх до цінностей вітчизняної та світової культури.

Нормативно-правові гарантії права на свободу творчості представлені в нормах, які встановлюють юридичну відповідальність. Досліджуючи право на свободу творчості, ми виходимо з того, що юридична відповідальність поділяється на перспективну (позитивну) і ретроспективну (негативну).

Перспективна юридична відповідальність – це сумлінне виконання своїх обов'язків перед громадянським суспільством і правовою державою, особливо, яке базується на високому рівні правової культури, правової свідомості, повага до прав і свобод інших осіб у процесі творчої діяльності. Прикладом реалізації перспективної юридичної відповідальності є дотримання норм наукової етики, дотримання законодавства та меж у свободі творчості, що базується на глибокому переконанні в доцільності норм права.

Ретроспективну юридичну відповідальність визначають по різному. В.М. Горшенев указує, що юридична відповідальність є визнана державою здатність особи (громадянина, установи, органу держави, посадової особи тощо) звітувати про своє протиправне діяння й зазнавати на собі заходів державно-примусового впливу у формі позбавлення благ, які безпосередньо їй належать⁹.

С.М. Олейникова доводить, що юридична відповідальність – «це передбачені нормами права і здійснювані в правових відносинах у процесуальному порядку уповноваженими державою суб'єктами засоби державного примусу до особи, яка вчинила правопорушення, що тягне для неї обов'язок зазнавати несприятливих наслідків особистого, майнового або організаційного характеру, вид і міра яких передбачені санкціями правових норм»¹⁰.

Аналізуючи вказані наукові підходи, можна визначити ознаки ретроспективної юридичної відповідальності за провипорушення у сфері творчості: застосування державно-правового примусу, негативна реакція держави на правопорушення й суб'єкта, винного в його скоєнні, обов'язок пра-

вопорушника зазнати несприятливих наслідків за його протиправну поведінку, процесуальний порядок реалізації.

Видами ретроспективної юридичної відповідальності за порушення права на свободу творчості є кримінальна, адміністративна, цивільно-правова відповідальність.

Кримінальну відповідальність у сфері творчої діяльності передбачено за незаконне проведення наукових дослідів над людиною, що встановлюється в статті 142 Кримінального кодексу України. Відповідно до Конституції та чинного законодавства, незаконними є наукові дослідження без вільної згоди піддослідного, над хворими, ув'язненими, військовополоненими та іншими категоріями осіб. Статті 176, 203-1, 216, 176 Кримінального кодексу України передбачають відповідальність за прояви порушень авторського й суміжних прав¹¹.

Цивільно-правова відповідальність за посягання на свободу творчості передбачена статтями 309, 431 Цивільного кодексу України, статтею 54 Закону України «Про авторське право і суміжні права»¹².

Наступним видом юридичної відповідальності, що може застосовуватися за порушення у сфері творчої діяльності, є адміністративна відповідальність. Адміністративно-правова відповідальність установається за окремі порушення авторських і суміжних прав у статтях 512, 1649, 16413, 51-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення¹³.

Варто зазначити, що 12.03.2019 у Верховній Раді України зареєстровано нову редакцію Закону України «Про авторське право і суміжні права» (№ 10143), у якому вдосконалено перелік об'єктів авторського права й об'єктів суміжних прав, визначено твори, які не є об'єктами авторського права. У Проекті визначені більш дієві гарантії захисту свободи творчості. Наприклад, стягнення компенсації за порушення авторського й (або) суміжних прав замість відшкодування збитків. Пропонувалося внести зміни до Господарського процесуального кодексу України, згідно з якими справи про захист прав інтелектуальної власності не можуть бути зараховані до категорії малозначних. Однак 29.08.2019 Проект Закону України «Про авторське право і суміжні права» (№ 10143) відкликано.

Спеціальні (правові) гарантії представлені не лише нормативно-правовими, а й інституційними засобами забезпечення права на свободу творчості.

Інституційні гарантії забезпечення досліджуваного права включають систему органів державної

⁹ Подорожній С.Ю. Теоретичні підходи до визначення поняття «юридична відповідальність». *Вісник ХНУВС*. 2014. № 3 (66). С. 6–15.

¹⁰ Сердюк І.А. Методологічний аналіз сучасних інтерпретацій поняття «юридична відповідальність». *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2011. № 1. С. 30–35.

¹¹ Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 25–26. Ст. 131.

¹² Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII у ред. від 06.01.2004. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. Ст. 64.

¹³ Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-X у ред. від 01.01.2008. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

влади, місцевого самоврядування, громадських організацій і політичних партій, судові та правоохоронні органи, а також самих осіб, діяльність яких спрямована на реалізацію свободи творчості. Їх можна поділити на II групи: I. Наділені функцією забезпечення права на свободу творчості від імені держави. II. Здійснюють забезпечення права на свободу творчості як інститути громадянського суспільства.

До першої групи належать Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, суди, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, прокуратура й адвокатура, інші правоохоронні органи нашої держави, органи місцевого самоврядування, політичні партії. До другої групи належать громадські організації та інші інститути громадянського суспільства, діяльність яких спрямована на сприяння реалізації права на свободу творчості.

Інституційною гарантією права на свободу творчості є Вищий суд з питань інтелектуальної власності, створений Указом Президента від 29.09.2017. Він розглядатиме справи щодо захисту права на свободу творчості в спорах стосовно прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, комерційні найменування, у спорах щодо реєстрації, обліку прав інтелектуальної власності, визнання недійсними, продовження дії, дострокового припинення патентів, свідоцтв, інших актів, справи про визнання торговельних марок добре відомими, у спорах щодо прав автора й суміжних прав, щодо укладення, зміни, розірвання та виконання договорів на розпорядження майновими правами інтелектуальної власності тощо.

Висновки

Гарантії права на свободу творчості – це система соціально-економічних, політичних, культурних, правових засобів та умов, що забезпечують охорону, реалізацію й захист у разі порушення чи невизнання

права на свободу творчості та сприяють розширенню його змісту й обсягу. Система гарантій права на свободу творчості репрезентована загальними та спеціально-правовими гарантіями. Загальні гарантії поділяють за ознаками тієї галузі суспільних відносин, яка є основою їх функціонування, на соціально-економічні, політичні, культурні. Спеціальні (правові) гарантії представлені нормативно-правовими й інституційними засобами забезпечення права на свободу творчості.

Нормативно-правові гарантії права на свободу творчості представлені в нормах-принципах і нормах, які встановлюють юридичну відповідальність, а також нормах, що закріплюють систему юридичних обов'язків у сфері творчої діяльності.

Інституційні гарантії забезпечення досліджуваного права включають систему органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій і політичних партій, а також самих осіб, діяльність яких спрямована на реалізацію свободи творчості.

З метою вдосконалення нормативно-правового гарантування свободи творчості пропонуємо на конституційному рівні закріпити обов'язок держави сприяти розвитку творчої діяльності. Уважаємо за доцільне статтю 54 Конституції України викласти в такій редакції: «Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової й технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, установленими законом. Держава сприяє розвитку творчої діяльності митців і творчих спілок, фінансуючи відповідні державні програми підтримки й розвитку творчої діяльності. Держава сприяє розвитку науки й установленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством».